

Zachyceny byly relikty středověké a novověké zástavby. Středověké domy se nacházely v bezprostřední blízkosti Veselé brány, tvořily počátek západní linie ulice Zadní Veselá a východní linie

Obr. 9. Brno, ulice Solniční. Pohled od jihu na výkop při křižovatce s ulicemi Česká a Veselá. V popředí relikty staré zástavby, v pozadí středověká hradba. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 9. Brno, Solniční Street. View from the south of the junction of Česká and Veselá streets. The old build-up area is in the foreground; the medieval fortification is in the background. Photo by Archaia Brno.

Obr. 10. Brno, ulice Solniční. Detail hradební zdi. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 10. Brno, Solniční Street. Detail of the medieval fortification wall. Photo by Archaia Brno.

ulice Přední Veselá. Rovněž se podařilo zjistit šířku komunikace probíhající podél vnitřního líce hradební zdi, která činila v těchto místech 3,4 m. V novověku byla zástavba rozšířena až k hradbě. Dokumentovány byly rovněž relikty domu, který byl v novověku přistavěn k vnějšímu líci hradby ve východním sousedství Veselé brány (Zůbek 2021).

Literatura

Vičar, O. 1966: Místopis Brna v polovici 14. století: předměstí. *Brno v minulosti a dnes* VIII, 226–273.

Zůbek, A. 2021: *Brno, Solniční – rekonstrukce plynovodu*. Rkp. nálezkové zprávy, č. akce A3/2021. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

The course of the ditch escarp and the Zwinger wall was documented during the archaeological excavation conducted in connection with the gas pipeline reconstruction in Solniční Street (Město Brno, Brno-City District; Fig. 8) in 2021. A segment of the modern period curtain wall adjoining the first bastion from the south was also recorded. Furthermore, the remains of the medieval fortification wall and the medieval and modern period buildings in the immediate vicinity of Veselá Gate were documented (Fig. 9, 10). The excavation also determined the width of the road running along the inner wall, which was 3.4 m.

Antonín Zůbek

.....
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Ul. Hybešova, Nádražní, parc. č. 359/2, 1248/1, 1248/2.

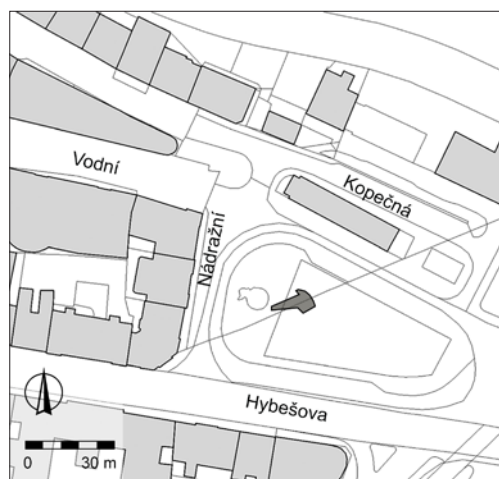
Středověk, novověk. Město. Bez okolností. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.1894064N, 16.6066044E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Brno, primární kolektor, drobná rekonstrukce vodovodu, etapa III“ (obr. 11). Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A76/2020), terénní část výzkumu se uskutečnila v období od listopadu 2020 do října 2021.

Geomorfologicky se zkoumaný prostor nachází při jižním svahu Petrova, který strmě spadá do inundace řeky Svatky. Skalní podloží je tvořeno, jako celý vrch Petrov, metabazity zastoupenými převážně diabasem. Na něho nasedají fluvialní sedimenty, ve spodních partiích tvořené říční písčitou až štěrkovou terasou, v horních partiích polohami sedimentů říční nivy.

Daným územím ještě do roku 1945 protékal Svratecký náhon, využívající zřejmě někdejší vedlejší rameno řeky Svatky, následně byl zkanalizován a jeho koryto zasypano. Již ve středověku byl na jeho břehu v těchto místech zřízen mlýn původně zvaný Panský, později Lamplův. Počátkem 14. století ho vlastnil Václav Ház, který se spolupodílel na vybudování prvního brněnského vodovodu přivádějícího vodu ze Svatky do vodojemu na Petrově. Čerpadlo bylo zřízeno u Lamplova mlýna. Novověké ikonografické prameny (např. plán z roku 1788 uložený v Archivu města Brna – Aa2) ho zachycují na severním břehu náhonu. Na jižním břehu stála budova samotného mlýna, který byl opevněn tělesem ravelinu a před ním umístěným vodním příkopem. Skrze ravelin podél mlýna procházela cesta, jež prostřednictvím mostů překračovala na severu Svratecký náhon a na jihu zmíněný vodní příkop. Mlýn byl zbourán koncem 19. století. Budova s čerpadly byla přebudována na městské sprchové lázně a později v letech 1927–1928 podle návrhu Bohuslava Fuchse na lázně vanové (dnes Nádražní 203/16) (Flodrová, Müller 2007, 192).

Obr. 11. Brno, ulice Hybešova a Nádražní. Tmavě šedě vyznačen sledovaný výkop. Archaia Brno z. ú.

Fig. 11. Brno, Hybešova and Nádražní streets. The monitored trench is marked in dark grey. Archaia Brno.

Archeologický výzkum přinesl důležité poznatky o skladbě a charakteru archeologických terénů v daném prostoru do hloubky 4,9 m (217,9 m n. m.). V užším vymezení jde o první akci takového rozsahu na tomto místě. Nejbližší adekvátní archeologické počiny se odehrály při výstavbě objektů tržnice Eva v severozápadním sousedství v 90. letech 20. století (Kopečná 938/3 – Geisler 1994) a v roce 2005 bytového domu Adam (Vodní 970/1 – Kolařík, Zůbek 2005). Vzájemné srovnání jejich výsledků přináší alespoň základní vhled do archeologické situace předmětného území.

V tomto směru je nutné připomenout, že referovaný výzkum, limitovaný postupem stavby, přinesl pouze nejzákladnější formu poznatků. K přesnému určení geneze a interpretaci jednotlivých uloženin dokumentovaných souvrství a přítomných historických konstrukcí by jistě přispěl řádně vedený plošný archeologický výzkum minimálně v rozsahu dílčí sondy. Pro budoucí stavební a návazné archeologické počiny v této oblasti lze tento postup doporučit.

Budoucí výzkumy mohou napomoci zodpovědět otázku vzniku a nejstaršího vývoje Svrateckého náhonu a přítomnosti a charakteru nejstaršího osídlení v jeho blízkosti. Daný výzkum ověřil možnost zachování konstrukcí někdejšího tzv. Lamplova mlýna, zástavba prostoru však byla ve starším období rozsáhlejší a neomezovala se zřejmě pouze na samotnou budovu mlýna. Archeologické výzkumy by mohly přispět k rekonstrukci jejího stavebního vývoje. Z témat mladšího období se nabízí především možnost zkoumání parametrů a charakteru ravelinu, kterým byl mlýn ve 40. letech 18. století opevněn, a dalších souvisejících opevňovacích prvků (AMČR).

Literatura

- AMČR: Záznam M-202004371 [cit. 2022-11-04]. Archeologická mapa České republiky.
- Flodrová, M., Müller, Z. 2007: *Staré Staré Brno. Pohled historika a architekta na vývoj nejstarší části města Brna*. Brno: EXPO DATA.
- Geisler, M. 1994: *Brno, Kopečná, tržnice Eva*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX201601725 [cit. 2022-11-04]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-201601725>.

Kolařík, V., Zůbek, A. 2005: *Brno, Vodní – bytový dům ADAM*.

Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX200600087 [cit. 2022-11-04].

Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-200600087>.

Summary

An archaeological excavation conducted in 2021 in Hybešova and Nádražní streets (Město Brno, Brno-City District; Fig. 11) yielded information about the composition and nature of the archaeological contexts at this site. The excavation verified the possibility of the preservation of ‘Lamp Mill’; however, the surrounding built-up area used to be much larger and was not limited solely to the mill building. Further archaeological research could contribute to the reconstruction of the building development in this area and enable to investigate the structure of the ravelin, which fortified the mill in the 1740s.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

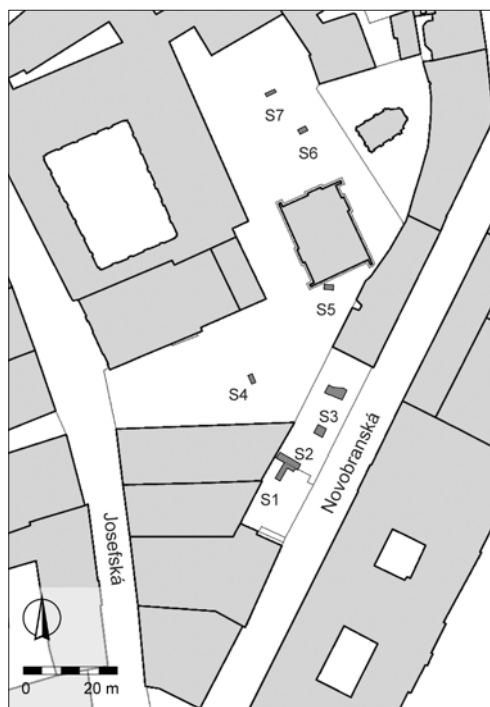
Ul. Josefská, Orlí, Novobranská, parc. č. 234/1, 234/2, 236/1.

Středověk, novověk. Město. Bez okolností. Záchraný výzkum.

Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.1930381N, 16.6127883E

Od 22. 9. do 30. 11. 2021 realizovala společnost Archaia Brno z. ú. na parcelách č. 234/1, 234/2, 236/1 při ulicích Josefská a Novobranská zjišťovací záchraný archeologický výzkum (akce č. A64/2021; obr. 12, 13). Jeho cílem bylo ověřit stav a charakter archeologických terénů na předmětných pozemcích za účelem odhadu jejich mocnosti a rozsahu, aby mohl být

Obr. 12. Brno, ulice Josefská a Novobranská. Poloha zjišťovacích sond (S1–S7). Archaia Brno z. ú.

Fig. 12. Brno, Josefská and Novobranská streets. Location of test pits (S1–S7). Archaia Brno.